

LIETUVOS STATUTAS: TEMIDĖS IR KLĖJOS TERITORIJOS

Serenissimus atq;
victoriosissimus
Princeps et domi-
nus Dominus
Sigismundus
deigratia Rex Polonie
Magnus dux Lithuanie
Russie Prussie Samogithie
Mazowieq; et
dominus et heres

LIETUVOS STATUTAS:
TEMIDĖS IR KLĖJOS
TERITORIJOS

VILNIAUS UNIVERSITETAS
ISTORIJOS FAKULTETAS
SENOVĖS IR VIDURINIŲ AMŽIŲ ISTORIJOS KATEDRA

LIETUVOS STATUTAS: TEMIDĖS IR KLĖJOS TERITORIJOS

Straipsnių rinkinys

Sudarė
IRENA VALIKONYTĖ ir
NERINGA ŠLIMIENĖ

Vilniaus
universiteto
leidykla

VILNIUS
2017

SPECIALUSIS „LIETUVOS ISTORIJOS STUDIJŲ“ LEIDINYS (t. 13)

Apsvarstė ir rekomendavo spausdinti
Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto taryba
(2017 m. gruodžio 7 d., protokolą Nr. 2 (6))

Recenzavo
prof. dr. Rimvydas Petrauskas
dr. Darius Baronas

Lietuvos
mokslo
taryba

Knygos leidimą finansavo
Lietuvos mokslo taryba (sutartis Nr. LIP-002/2016)

Pirmame viršelyje panaudotos iliustracijos
Pirmojo Lietuvos Statuto Lauryno nuorašo folianto renesansinė miniatiūra – Vytis,
Pirmojo Lietuvos Statuto Lauryno nuorašo teksto pirmas lapas

Ketvirtame viršelyje panaudotos iliustracijos
Gobelenas su Lietuvos didžiojo kunigaikščio Žygimanto Augusto jungtiniu herbu. Antverpeno (?),
Flandrijos dirbtuvės. Kartono autorius nežinomas. XVI a. vid. (1544–1548).

ISSN 1822-4016
ISBN 978-609-459-905-7 (skaitmeninis PDF)

© Straipsnių autoriai, 2017
© Vilniaus universitetas, 2017

REDAKTORIŲ KOLEGIJA

Vyriausiasis redaktorius

Prof. dr. *Alfredas Bumblauskas* – Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)

Atsakingasis sekretorius

Dr. *Tomas Vaiseta* – Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)

Nariai

Prof. dr. *Zenonas Butkus* – Vilniaus universitetas, Lietuva (Istorija 05 H)

Prof. habil. dr. *Bogusław Dybaś* – Torunės Mikalojaus Koperniko universitetas, Lenkija /
Lenkijos mokslų akademijos tyrimų centras Vienoje,
Austrija (Istorija 05 H)

Prof. habil. dr. *Sven Ekdahl* – Geteborgo universitetas, Švedija (Istorija 05 H)

Prof. dr. *Robert Frost* – Aberdyno universitetas, Jungtinė Karalystė (Istorija 05 H)

Prof. habil. dr. *Edvardas Gudavičius* – Vilniaus universitetas, Lietuva (Istorija 05 H)

Dr. *Magnus Ilmjärvi* – Talino universitetas, Estija (Istorija 05 H)

Dr. *Neringa Klumbytė* – Majamio universitetas, Jungtinės Amerikos Valstijos
(Filosofija 01 H)

Prof. dr. *Michail M. Krom* – Sankt Peterburgo Europos universitetas, Rusija
(Istorija 05 H)

Prof. dr. *Mathias Niendorf* – Greifsvaldo Ernsto Moritzo Arndto universitetas,
Vokietija (Istorija 05 H)

Prof. habil. dr. *Zenonas Norkus* – Vilniaus universitetas, Lietuva (Sociologija 05 S)

Prof. dr. *Rimvydas Petrauskas* – Vilniaus universitetas, Lietuva (Istorija 05 H)

Dr. *Sergey Polekhov* – Rusijos mokslų akademijos Rusijos istorijos institutas,
Rusija (Istorija 05 H)

Dr. *Darius Staliūnas* – Lietuvos istorijos institutas, Lietuva (Istorija 05 H)

Prof. habil. dr. *Rafał Witkowski* – Poznanės Adomo Mickevičiaus universitetas, Lenkija
(Istorija 05 H)

TURINYS

Pratarmė (Irena Valikonytė) / 9

*UBI SOCIETAS, IBI IUS: TEISĖS KODIFIKAVIMO EUROPOJE
IR LIETUVOS DIDŽIOJOJE KUNIGAİKŠTYSTĖJE TRADICIJOS
HORIZONTAI* / 15

Heiner Lück

The Codification of Law in Europe during the 16th Century –
Conceptions, Results, Effects / 17

Teisės kodifikavimas Europoje XVI amžiuje – koncepcijos, rezultatai, pasekmės / 32

Artūras Dubonis

Teisinio veiksnio amžius Kazimiero teisyne (1468 m.), jo kilmė ir
metodinė reikšmė lietuvių papročių teisės iki 1529 metų veikimui pažinti / 33

The Age of Legal Competency in Casimir's Code (1468), its Origins and the Methodological
Significance in Learning about the Functioning of the Lithuanian Custom Law before 1529 / 46

Eugenijus Saviščevas

Regionai ir jų privilegijos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės
gyvenime (XV a.–XVI a. vidurys) / 49

Regions and their Privileges in the Life of the Grand Duchy of Lithuania
(15th – Middle of 16th Centuries) / 75

Дмитрий Ващук

Некоторые вопросы государственно-правового статуса
Подольского княжества во второй половине XIV в. / 77

Kai kurie Podolės kunigaikštystės valstybinio teisinio statuso XIV amžiaus
antrojoje pusėje klausimai / 93

Vytautas Volungevičius

Paprotys ir teisė: *Carolina* ir Antrasis Lietuvos Statutas / 95

Custom and Law: *Carolina* and the Second Lithuanian Statute / 109

Liudas Jovaiša

Tie patys autoriai, kiti statutai: Jonas Domanovskis,
Petras Roizijus ir „Medininkų katedros bažnyčios konstitucijos“ / 111

Same Authors, Different Statutes: Jan Domanowski, Petrus Roysius
and the „Constitutions of the Cathedral Church of Medininkai“ / 122

Wioletta Pawlikowska-Butterwick

Biskupi, prałaci, kanonicy i notariusze. Duchowieństwo skupione przy katedrach wileńskiej i żmudzkiej a ustawodawstwo i rozwój kultury prawnej Wielkiego Księstwa Litewskiego doby Renesansu / 123
Vyskupai, prelatai, kanauninkai ir notarai. Vilniaus ir Žemaitijos katedrų dvasininkai ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teisėkūra bei teisinės kultūros raida Renesanso epochoje / 141

Jūratė Kiaupienė

Lietuvos Statutas: XVI amžiaus teisinės ir politinės kultūros sąveikos / 143
The Lithuanian Statute: Interactions between Legal and Political Cultures in the Sixteenth Century / 155

Vaidotas A. Vaičaitis

1566 metų Antrasis Lietuvos Statutas Lietuvos konstitucionalizmo tradicijos kontekste / 157
The 1566 Lithuanian Statute within the Context of the Lithuanian Constitutionalism Tradition / 170

Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės konfederacinių teismų kanceliarijų notarinės funkcijos 1792–1793 metais / 171
Notarial Functions of Confederation Chancelleries in the Grand Duchy of Lithuania, 1792–1793 / 187

Justina Sipavičiūtė

Lietuvos žemės teisė ir žemės teismų pareigūnų antspaudai 1564–1764 metais / 189
Lithuanian Land Law and the Seals of Land Court Officials in 1564–1764 / 201

Andrzej Zakrzewski

Statut w konstytucjach, konstytucje w Statucie, XVI–XVIII w. / 203
Statutas – konstitucijose, konstitucijos – Statute, XVI–XVIII amžius / 213

Олег Дзярнович

Рижский экземпляр Статута ВКЛ 1588 г. и вопросы правовой практики Левобережной Украины в XVII–XVIII вв. / 215
1588 metų LDK Statuto Rygos egzempliorius ir Kairiakrantės Ukrainos teisinės praktikos XVII–XVIII amžiuje klausimai / 222

Sławomir Godek

„Od czasu ustanowienia naszego kodeksu cywilizacja posunęła się naprzód”, czyli o wadach I przewagach III Statutu Litewskiego na początku XIX wieku / 223
„Nuo mūsų kodekso įsigaliojimo laikų civilizacija pažengė į priekį“, arba apie Trečiojo Lietuvos Statuto trūkumus ir pranašumus XIX amžiaus pradžioje / 238

TEISINĖS KASDIENOS KOLORITAS / 239

Irena Valikonytė

„Skundą privalo šaukimuose išdėstyti”: šaukimų į teismą
reglamentavimas Pirmajame ir Antrajame Lietuvos statutuose / 241
“W pozwiech ma żalobą viobrazić”: reglamentacja pozwów w Pierwszym
i Drugim statutach Litewskich / 257

Natalia Starchenko

Oath as an Evidential Tactic in the Legal Procedure in Volhynia:
Legislation and Practice (1566 – early 17th century) / 259
Priesaika kaip įrodymo būdas Voluinės teismo praktikoje:
teisė ir praktika (1566 m.–XVII a. pradžia) / 276

Gitana Zujienė

Lietuvos Statutų baudžiamosios teisės normų vykdymas pilies
teismų praktikoje XVI amžiaus antroje pusėje–XVII amžiaus
pirmoje pusėje / 279
The Enforcement of Criminal Provisions of the Statutes of Lithuania in the Castle
Court Practice of the 2nd Half of the 16th Century – 1st Half of the 17th Century / 289

Łukasz Gołaszewski

Sprawy przestępców schwytanych na gorącym uczynku
w grodzie brańskim na przełomie XVI–XVII wieku. Przyczynek
do dziejów represji karnej w I Rzeczypospolitej / 291
Nusikaltimo vietoje sugautų nusikaltėlių bylos Bransko pilies teisme XVI–XVII
amžių sandūroje. Dėl baudžiamųjų priemonių taikymo Pirmojoje Respublikoje / 306

Jan Jerzy Sowa

Causae iniuriatorum (sprawy ukrzywdzonych) przed komisjami
skarbowo-wojskowymi w Koronie i w Wielkim Księstwie Litewskim
w drugiej połowie XVII wieku / 307
Causae iniuriatorum (nukentėjusiųjų bylos) Iždo ir Karo komisijose Lenkijoje
ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje XVII amžiaus antroje pusėje / 317

Adam Stankevič

Priežastys, dėl kurių nutrūkdavo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės
pavietų žemės ir pilies teismų veikla XVIII amžiaus antroje pusėje / 319
Reasons for Interruptions in the Work of the Land and Castle Courts of the Grand
Duchy of Lithuania in the Second Half of the 18th Century / 331

Apie autorius / 332